

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

آبونه شرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، التي
آیلغی (۳۵) غروشدرد. ممالك اجنبیه ده
سنه لکی (۱۷)، التي آیلغی (۹) فرانقدر.
[يضاحات: نسخه سی الی پاره، التي
آیلغی بر جلد، هر جلد ۲۶ نسخه در.]

اخطارات

§ آبونه بدلی پشیندر،
§ آدرس تبدیلنده قرق پاره لک
بول کوندردلی در.
§ مسلكه موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور. درج ایدیلمه یازیلر
اعاده اولونماز.

المجله

۱۳۳۰

دینی، علمی، ادبی، سیاسی هفته لک مجموعه اسلامی در

اخطارات

رساله مزردن آلدیغی کوسترملک شرطیله
بتون یازیلر هر هالکی بر غننه طرفندن
اقتباس اولونه بیلیر.

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولسی و آبونه صره نومروسنی محتوی
بولونمسی؛

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک
آدرس لرینک فرانسرجه سی ده یازلمسی؛

§

پاره کوندردلیکی زمان نه یه دائر اولدیغنک
واضحاً بیلدیرلمسی رجا اولنور.

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

صاحب و مدیر مسؤل: ح. اشرف ادیب

۲ جمادی الاخره ۱۳۳۱ پنجشنبه ۲۵ نیسان ۱۳۲۹

جلد ۱۰

عدد ۲۴۳

لهك ترجمه حالى صد دنده ديوركه : « رشيد الدينك علم نباتاته صوك درجه وقوفى واردى . مشاراليه نباتات تحريسي ايچون برچوق سياحتارده بولمىشد . معيتمده هر نوع بويالري حامل برسام بولندينى حالده جبل لبنان وسوريه ده نباتات تحريسه چيقمىشدى . بوسياخته مشاراليه نباتات بالذات آرار ، بولور ورسامه كوستره رك كاس ، تويچ واتامينلرينك رنكلري وعدد ليله كال اعتنا ايله رسمى ياپديرردى .

هر نباتك بردفمه حال طراوتده ايكن ، بردفمه ده كاله ايرديكى زمان واوچنچى دفعه ده قوروديني وقتده اولق اوزره اوچ دفعه رسمى ياپديرر وبورسملرك آلتنه نباتك اوصاف و خواصنه دائر معلومات لازمه يي درج ايدردى .

رشيد الدينك انواع نباتي جامع مكمل براغچسى واردى .

قازيري (Casiri) نباتيون اسلاميه دن محمد بن علي حقنده اظهار ستايشدن كندين آله مامشدر . فى الحقيقه محمد بن عليك فن نباته معلومات واسمه سى اولدينى كي طبابتده اختصاص تامي واردى . غوواديكس (Guadix) پرنسك خدمت طبابتده بولنوردى .

قازيرينك بياننه كوره مشاراليه نبات تحري وتدقيق مقصيده بر چوق مملكتلر كزمش ، سنه لرجه قيرلرده ، بايرلرده طولاشه رق اكال تيممات ايلمىشد . محمد بن علي اليه كچن نباتات نادره يي حفظ و جمع ايدرك بوللري بالذات يتشديرمه سى ايدردى . بوسورتله پرنسك سراي اتصالده غايت مكمل بر نباتات باغچسى وجوده كتير مىشدى . مذكور باغچده هر نوع نبات وچيچك يتشديرمه چاليشير وبوللرك اوصاف و خواصنه دائر تدقيقات دائمه ده بولنوردى .

عالم اسلامده تدقيقات نباتيه ايله اشتهار ايتمش دهاها بك چوق اعظم واردر . تعداد ايتديكمز شو بر قاچ ذات ، بو خصوصده برر انموذج اولق اوزره ، ذكر ايدلمشدر .

م . شمس الدين

عقائد اسلاميه

۱۷ - واميك وموردى :

كچن مقاله ده واجب ، ممكن ، مستحيلك معناريني ايضاح ايتدك . صوكره بوعالمك ده جمله ممكناتدن اولدينى ، ممكنك نظر عقليه وجود وعدمى متساوى اولدينى جهته بلا « مرجح » بر طرفى ترجيح ايتك متساوين دن برينى ديكرينه ترجيح ديمك اولوب بوايسه محال اولديغندن وجودينى عدمنه ترجيح ايدك بر « مرجح » هر حالده محتاج اولدينى اكلاتمىشدق . شمدى ده ديورزكه : ممكنات جمله سندن اولان بوعالمك وجودينى عدمنه ترجيح ايدن « مرجح » هر حالده واجب اولق لازم در . بونى ده ايضاح ايدلم .

معلوماتده : ممكن اولان بر شيتك وجودينى ترجيح ايتك اونى

ايجاد ايتك ديمك در . بر شيتك موجودى ايسه هر حالده اوشيدن بشقه اواق لازم در . حال بوكه ممكن دن بشقه بر موجود ارايه جق اولورساق يالكز واجبي بولورز ؛ چونكه مستحيل موجود دكل در . بناء عليه ممكنك وجودينك مستند اولدينى شيتك آنجق واجب اولمى تعين ايديبور .

بر شيتك موجودى هر حالده اوشيتك غيريسى اولق لازم ديورز ؛ اوت ، بوكه بديهى بر مسئله در . چونكه بر شى كندى نفسى ايجاد ايدمك اولسه ، وجودده اوشيتك كندى نفسى اوزرينه مقدم اولمى لازم كير ؛ زيرا مؤثر اثرندن طبعاً مقدم در . بناء عليه بر شيتك موجودى كنديسنك غيرى اولمايوبده نفسى كندى ايجاد ايتديكى فرض ايديله جك اولورسه اوشيتك كندى وجودندن اول بولمىسى ، تعبير آخرله آن واحده هم موجود هم معدوم اولمى قبول ايتك اقتضا ايدر ؛ بوايسه بالبداهه محال در .

سؤال : بوديديككز شى آنجق ، ممكنك جميع ممكناته شامل اولان طبيعته نظراً صحيح اولور ؛ حال بوكه بزم ايچون بشقه صورتله ملاحظه ايتكده واردر . ممكنات بعضى ديكر بعضى ايجاد ايتمىشد . بناء عليه ممكنك همه حال واجبه استناد ايتمى لازم كير .

جواب : سزه قارشى ممكناتك هدى حقنده دليل اقامه ايتدك ؛ بزم كتيرديكمز دليل ، آنجق اوممكناتك جزء اولى حقنده در . مادامكه ممكناتك بعضى ديكر بر قسمى ايجاد ايتمىشد ديورسكز ، او حالده اورايه نقل كلام ايدرز ، بوسورتله كيده كيده كلام ، جمله ممكناتدن اولدينى حالده اك اول بولنان جزئه منجر اولور . زيرا سزده تسليم ايديبور سكزكه ممكن ، حادث در ؛ بر شيتك كندى نفسى احداث ايد بيلمىده مستحيل در . اويله ايسه صورت قطعيه ده تعين ايديبوركه جزء اولى احداث ايدن محدث هر حالده واجب در . چونكه بزواجبدن اول ممكن اولاميه جفى اثبات ايتدك . بناء عليه مطلوبده ثابت اولدى . [۱]

۱۸ - ومورد بارى يي اعتقاد فطرى در :

علمادن بر قسم ، كائناتك خالق ذيشانى اولان واجب تعالى حضرتلرينك وجودينى اعتقاد ايتك انسانلرده فطرى اولديغه ذاهب اولديلر ؛ حتى بر قسمى ده يالكز انسانده دكل ، بتون حيواناتده بيله بو اعتقادك فطرى اولديغه قائل اولديلر . بولر ديورلركه : وجود بارى يي اعتقاد ، بتون حيواناتده فطرى بر شى در . زيرا بر كدينك آرقه سندن وورولسه ، يا خود هر هانكى بر حيوان چاغيرلسه او حيوان مطلقاً وورولدينى ، يا خود چاغيرلدينى طرفه باقه جقدر ؛ بو دلالت ايديبوركه : هر فعلك مطلقاً بر فاعلى ، هر حادثك بر محدثى اوله جنى اونك فطرتنده ده مركوزدر . بونى فطرى اوله رق بيلديكى ايچوندركه بر حادثه ظهورنده او طرفه التفات ايدوب باقار .

اعرابي به اللهك وجودينه دليل وارمى ؟ دنيلديكى زمان ، اعرابى

[۱] بو بحث حقنده بالاخره تفصيلات لازمه و بريده جكدر .

ایتمه فی استبعاد ایدیورلردی . بونک ایچوندرکه : انیالرده اویولده جواب ویردیله . بومسئله نك ده از یاده توضیحی انشاالله اشاعیده کله جکدر . شوراسی محققدرکه : علم عقائدك كه مهم مسئله لرندن بریسی ده الله ایله انسانلر آره سنده وساطت مسئله سی در . بو وساطتی یالکیز تبایغه قصر ایتمک ایکی امری شاملدر ؛ بریسی ، بتون امتلری هلاک ایدن وثیت تخمیلرینی قطع ایدوب قویاران توحید ؛ دیکری ده انسانلری ظلماتدن نوره اخراج ایدن . نبوت در . اوت ، بو وساطتک یالکیز تبایغه مقصور اولدیغنی سویله دیکمزکی توحید ایله نبوتی اثبات ایتیش اولورز . « الله » ك وجودینه ، عالم ، قادر ... اولدیغنه کلنجه : بونلرده هیچ برعقل شک وشبه بیه ایتمز .

سؤال : انسانلردن بعضیلری کائنات ایچون برصانع حقیقینک وجودینی انکار ایتمکده درلر ؛ شو حالده فصل اولورده صانع عالمک وجودینی اعتقاد انسانلرده فطری در دینه بیلیر ؟

جواب : بو ، آنجق بر شرمه قلیله دن عبارت در . فصلکه علامه تفتازانی کی فحول علمای کرامزده : « بر شرمه قلیله استننا ایدلکدن صوکره بتون انسانلر صانع عالمک وجودنده اتفاق ایتشلردر . او شرمه وجود صانعی انکار ایدرک کائناتک وجودی بر امر اتفاقی اولدیغنه قائل اولمشلردر مع مافیه بونک بدیهی البطالان اولدیغنه هیچ شبهه یوقدر . » بیورمشلردر .

علامه تفتازانینک عباره سنکده دلالت ایتدیکی کی علمای کرامده بو شرمه قلیله یی ادله نظریه ایله رد ایتشلردر : بو اعتقاد ، عالمک وجودینی عدمه ترجیح ایدمک بر فاعله محتاج اولمایوب تصادف و اتفاق نتیجه سی موجود اولسنی مستلزمدر ؛ بو ایسه علامه نكده سویله دیکی کی بدیهی البطالاندر . بو استلزام باطل اولنجه بالضروره بونک ملزومی ده باطل اولور .

استلزام لازمکلر دیورز ؛ چونکه علوم عقلیه ایله اشتغال ایدنلردن اولوبده صانع عالمی منکر اولانلر تصادفده قائل دکلردر ؛ اونلر تصادفی ده شدتلی بر صورتده انکار ایتمکده درلر . هر نه قدر اونلرکده بعضی تصادف قائل ایسه لرده هپسی قائل دکلردر .

صحیح ودها قوتلی بر جواب اولاق اوزره دیرزکه : بو شرمه قلیله نك عقلنه مرض اصابت ایتمشده آنلری - بو عقیده لرینه نسبتله - معتدل اولان فطرتک مزاجندن چیقارمشدر . اوت ، اجسام مرضه مبتلا

دیدیلرکه : سزده آنجق بزم کی انسان سکنز ! سز ایستیورسکنز که : بزی بابالریزک عبادت ایتدیکی شیدن چویره سکنز !! اکر پیغمبر ایسه کز بزه دعوا کزی اثبات ایدمک آجیق ، قوتلی دلیلر کتیرک ! رسوللری دیدی که : اوت ، بزه آنجق سزک کی انسانلر ؛ لکن ، الله قوللری ایچندن ایسته دکنی اختیار ایدوب نبوتله ممتاز قیلار . مع مافیه بز (الله طرفندن نبوتله ممتاز قیلنش اولقله برابر) ینه اذن الهی اولماقجه سزه دلائل واضحه کتیریه قادر دکلز . مؤمنلرک استناد کاهی آنجق اللهدر . « سورة ابراهیم آیت : ۱۱۰ ، ۱۱۱ ، ۱۱۲ »

شو جوانی ویریور : « دونه نك کبره سی دویه ، آباق ایزلرینک برافدینی آئارده اورادن مطلقا بر انسانک کچمه سنه دلالت ایدیور . مادامکه بویه بر اثر دائما مؤثرینه دلالت ایتمکده در . او حالده ادراک بشرک خارجنده اوله رق بوقدر ییلدیزلرایله مزین اولارق مشاهده ایتمکده اولدیغمز سماوات ، هر تورلوحیوانات و نباتات ایله تزین ایدیلان ارض ، امواج وتلاطمی ایله انسانلره نشئه ویرن بونجه بخار : دکلزلر ، ایرمقلر ؛ علم وخییر اولان بر ذات اجل واعلانک وجودینه دلالت ایتزمی ؟ علمادن بومذهبه - وجود باری بی اعتقادک فطری اولسنی مذهبیه سلوک ایدنلر ده از یاده تعمیق ایدرک وجود باری بی اعتقادک انسانلرده فطری اولدیغنی استقراء تاریخی ایله ده استدلال ایتدیله : زیرا هیچ برامت ، هیچ برقیله بوقدرکه کائنات ایچون بر الله ، عالم ایچون بر موجد ، بر محدث اعتقاد ایتسون ! اوت ، هرامت ، هر قیلله بو کائنات ایچون مطلقا بر موجد اولدیغنی اعتقاد ایتمش . کرک اقوام متمدنه ، کرک ملل وحشیه بو اعتقاد اوزرینه هپسی اجماع ایتشدر . حتی آفریقا زنجیلرنده ، انسان اتی بین جزائر بحر محیط سکنه سنده بیه بو اعتقاد موجوددر . [۲]

قرآن کریمده وارد اولان شو آیت کریمه ده ؛ که انبیای کرام طرفندن قوملرینه حجت مقامنده سویلنمشدر ؛ بوکا دلالت ایتمکده در : « الم یأتکم نبأ الذین من قبلکم قوم نوح وعاد و ثمود والذین من بعدهم جاءتهم رسلهم بالبینات فردوا ایدیهم فی افواههم وقالوا انا کفرنا بما ارسلتم به و انالی شک مما تدعوننا الیه مریب . قات رسلهم فی الله شک فاطر السموات والارض یدعوکم لیغفرلکم من ذنوبکم ویؤخرکم الی اجل مسمى قالوا ان اتم الالبشر مثلنا تریدون ان تصدونا عما کان یعبد آباؤنا فأتونا بسلطان مبین . قالت رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم ولکن الله یمن علی من یشاء من عباده وما کان لنا ان نأتیکم بسلطان الا باذن الله وعلی الله فلیتوکل المؤمنون » [۳]

ایشته ، انبیای کرام - حضراتنک : « فی الله شک = اللهک وجودنده می شک وار ؟ » قوللرینه جواب اوله رق ، امتلری طرفندن « ان اتم الالبشر مثلنا = سزده آنجق بزم کی انسان سکنز » دیمه لری دلالت ایدیورکه : اونلر اللهک وجودنده قطعیا شک ایتیمورلردی ؛ بلکه اونلرک شبهلری یالکیز نبوتده ایدی ، چونکه بونلر ، کندیلری کی بر انسانک الله ایله قوللری آره سنده سفیرلک ، ایلچیلک ایله امتیاز

[۲] بالآخره بومسئله عقنده ده بک مهم تفصیلات ویریلرک فکر آهیدن خالی هیچ برملت کورلمه دیکی ایضاح ایدیلرکدر .

[۳] « سزدن اولکی مثلرک - که نوح ، عاد ، ثمود (علیهم السلام) ک قوملری ایله اونلردن صوکره کاوبده عددلری یالکیز الله معلوم اولان ملتدر - خبری (نه صورتله هلاک اولدقلری) سزه اصل اولمادی می ؟ اونلر رسوللری کاوبده اظهار دلائل ایدنجه (حیرت و غضبلرندن ناشی) پارمقلرینی اصیدیلر و دیدیلرکه : بز ، سبب ارسالکیز اولان شیء انکار ایدرز ؛ هم ابی یلکیزکه : بزی دعوت ایتدیکی کز شیء حقنده بزشک ایدیورز . رسوللری دیدی که : اللهده می شک ایدیورسکنز ؟ الله کوکلرک ، یرلرک خالقیدر ؛ او ، کناهلری کزدن واز کچمک ، سزی صوکره کونه تأخیر ایتک ایچون سزی ایمانه دعوت ایدیور . اونلر

اِقْتِصَادِيَا

مسلمانلره ايکنجی خطابه

کچکی یازمده ملی اقتصادیاتدن بحث ایتیم؛ بودفعه کندهده اونک
اک مهم بر شعبه سی اولان اسلام اراضی واملای کندن ، اونلرک لزوم
و صورت حفظ و حایه سندن بحث ایده جکم :

اولا، سزه شونی خبر ویره یکه ، اسلام دیاری دیدیکمز شویتیم
و پریشان یوردک هر حزوئک مسلمان الندن چیقوب خرسیتیان اللرینه
کیرمی ایچین هر پرده، آناتولینک هر کوشه سنده متعدد جمعیتلر وار.
بن بونلرک اجرا آتی، سبیل الرشادک سوکلی ستونلرنده منتظماً درج
ایدرك اسلام اراضی واملای کنگ خرسیتیانلره ، اجنیلره ناصل کچمکده
اولدینکی و بونک مسلمانلرک حیات و موجودیتی ایچین ناصل برتهلکه
بولندینکی عرض ایله بدبخت و طنداشلریمی. دینداشلریمی وظیفه باشنه
چاغیره جغم ..

بوکون، امین اولکیز، ای بنم اویقولی ملتداشلرم ، آناتولی ،
عراق و سائر متباقی اسلام اوجاقلری ، یوش یوش خرسیتیانلرک ،
اجنیلرک اللرینه کچور. سوکلی آناتولینک قونییه سنده بر جوق
چفتلرک ، اراضی آلمانلرک النده ، ازمیرده روملرک و یونانلرک
قبضه تملککنده ، قیمتی عراقک بغداد و بصره سنده اک کوزل واک
منبت اووالر انکیزلرک حوزه حکمنده بولنیور . بونلره قارشى
کوزلریکزی آچایه جق ، الکزده کی اراضی واملای کی بونلره قایدیرما-
دقدن ماعدا ، الکزدن چقانلری ده استرداده تشبث ایله موفق
اولمایه جق ، صوکره ، مسلمانلرک تعالی و ترقیسی ، ثروت و شوکتی
نامنه بو زوالی اسلام دیاری ، بر جوق یرلرنده حاکم بولونان
خرسیتیانلرک الندن قورتارمایه جقمیسکیز؟ نه غریبدرکه ، مسلمانلق
کندی یوردننده ، کندی اوجاغنده ، کندی سینه سی اوزرنده
خرسیتیانلرک زبون محکومی بولونسون!.. اوت ، بنم بدبخت و طنداشلرم ،
بو ، برفاجه ، فقط حقیقت!.. کوزلریکزی درت آچیکز . قولاقلریکزی
ایفاظ ایدیکز. وجدانکزی ذیکه ییکز: مسلمانلق ، کندی دیارنده
بیله خرسیتیانلرک اوکنده رجعت ایدیور.. خرسیتیانلر ، مسلمانلری
ازیور . مسلمانلرک سینه سندن قایدقلری پارملرله ، املاک ایله اونی
چیکنه یورده و بوتون مسلمانلری خرسیتیانلرک شوکت و تعالیسی اوغرنده
غریبه کی حاکمیتی و تفرق مادیسنى شرقده نقل و تشمیل ایده ک بوزوالی
متروک ویتیم اسلام دیاری ده بوسبتون چیکنه مک اوغرنده قولانیور .

آه ، عزیز دینداشلر ، بوفاجه دنیانک هیچ بریرنده ، هیچ
برملتنده کورولمه مشدر . هیچ برملت ، هیچ بر دین ؛ کندی مزاریخی
کندی ایله قازامش ، کندی بونونی ، کندی اطاعت و انقیادیه
باشقهلرک بویوندیریغنه کیرمه مشدر . . بوزلت و فجاعت بزه مخصوصدر .
بز هم ملتیمزی . هم دینمزی کندی صفات روحیه و اخلاقیه مزله ،

اولدینکی ، عقلده بعضاً مرضه دوچار اوله رق فطرت معتدله نك
اقتضا ایتدیک بر صورتده وظائفی ادا ایده مز. کورولیورمی؟ که (صفر اووی)
اولان ذاته بال آجی کلیورا (احول) ، بر عددینی ایکی کورور. ایشته استاد
معظم (مرحوم مصر مفتیسی شیخ محمد عبده) حضرتلری ده بو
صورتله جواب ویره مشدرکه بوندن آبی بر جواب تصور اولنه ماز.

عقل اعتباریه السائلرک ال-بوکی اولان بعض فلاسفه نكده وجود
باری بی انکار ایتمی بوجوابی قبولدن قطعاً منع ایتمه لیدر . چونکه
قوی اولان بر جسمه مرض طاری اوله رق اعضاسنک بر قسمی وظائفی
ایفادن غافل اولوب قسم سائری ینه قوی اوله رق قالدینکی کی عقله
عارض اولان مرضده عقلی بوحاله کتیرر .

حکمت جدیدده ثابت اولدینکی وجه ایله هر نوع ادراکات ایچون
دماغده کنديسنه مخصوص بر مرکز واردر . مرض ، بعضا شو مرکز
بر قسمنه عارض اولدینکی حالده دیگر بر قسمنه عارض اولماز . علوم
طبیعیه علماسی بونی کشف ایتهلریله بومرا کزه عارض اولان مرضی
طرق جراحیه ایله معالجهیه موفق اولمشدردر .

بونک ایچون درکه : بعض انسانلر واسطه ادراک اولان مراکزک
قسم دماغیسنه عارض اولان تغیر دمویه دن طولانی ارقام حسابیه دن
بر قسمنی اونوتویورده معالجه جراحیه ایله معالجه ایدیلرک شفایاب
اولنجیه قدر او ارقام حسابیه نك بولندینکی مسئله حسابیه بی حل ایتمه
قادر اولامیور . کذلک شوراسی ده مرتبه ثبوت واصل اولمشدرکه :
بعض انسانلرک دماغده اولان مراکز ادراکک بر قسمی مختل
اولدینکی حالده دیگر بر قسمی تقوی ایدرك ادراک خصوصنده عقل
عقلایه تفوق ایدیور .

صوکره بعض مجنونلر کوریلدیورکه کنديلرندن حساب و جبره عائد
اک مشکل بر مسئله سؤال ایدلیدیکی زمان او مسئله دن بداهتله جواب ویریورلر .
حال بوکه او مسئله اک جوال ، اک ذکی بر ریاضی دن سؤال ایداسه اونی
حل ایتک ایچون ساعتلرجه زمانه محتاج اولیور .

خلاصه کلام : صانع عالمک وجودینی اعتقاد ، بشرک غرائز و فطرتنه
مودوع بولوندینکی ثابت اولمادینکی تقدیرده بونی براهین نظریه ایله اثبات
ایده رز . چونکه صانع عالمک وجودینی اعتقاد ، فطرت و طبیعت بشرده
بولوندینکی اثبات ایده جک براهین نظریه یك چوقدر . مقاله نك
باش طرفنده ایراد ایتدیکمز شیلرده ایشته بوجهلر دندر . « ان فی خلق -
السموات والارض لا آيات لا ولی الالباب [۴] » « فی الارض آيات للموقنین
وفی انفسکم افلا تبصرون » [۵]

مترجمی

آقسه کیلی احمد صمدی

[۴] « کولرک ، برلرک برادیلشنده ارباب عقول ایچون یك چوق علامتله
نشانهلر واردر »

[۵] « اهل ایمان ایچون ی بوزنده قدرت و وحدانیت الهیه بی اثبات ایدر
نیجه دلائل واردر ، نفسک زدهده بر جوق دلائل ، آيات بینات موجوددر .
سز بونلره باقیورمیسکیز ؟ »